

JAK WYGLĄDA PROCEDURA ZOBOWIAZANIA OSOBY PIJĄCEJ DO LECZENIA ODWYKOWEGO?

Leczenie osób uzależnionych co do zasady jest dobrowolne, a przymus leczenia może być nałożony wyłącznie przez Sąd. Sądami właściwymi do rozpatrywania spraw o przymusowe leczenie są wydziały rodzinne i nieletnich w Sądach Rejonowych. Przepisy regulujące procedurę leczenia osób uzależnionych od alkoholu reguluje ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.¹

Do Sądu złożyć wniosek mogą dwie instytucje:

- Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Krakowie,
- Prokuratura.

Złożenie wniosku o przymusowe leczenie bezpośrednio do Sądu – a nie za pośrednictwem Komisji lub Prokuratury – spowoduje, że Sąd odrzuci taki wniosek, jako pochodzący od osoby nieuprawnionej.

Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Krakowie przyjmuje wnioski o leczenie osób uzależnionych od alkoholu, które posiadają miejsce zamieszkania lub pobytu na terenie Krakowa.

<i>Dzień tygodnia</i>	<i>Godziny dyżuru</i>	<i>Miejsce dyżuru</i>
PONIEDZIAŁEK	16-18	Miejskie Centrum Profilaktyki Uzależnień, w Krakowie, ul. Rozrywka 1, pok. nr 3, tel. 12 411-41-21 w. 116
WTOREK	9-11	MCPU, ul. Rozrywka 1
ŚRODA	16-18	MCPU, ul. Rozrywka 1
CZWARTEK	9-11	MCPU, ul. Rozrywka 1

Zgłoszenia przyjmowane są osobiście (trzeba przyjść z dowodem osobistym). Telefonicznie udzielane są jedynie informacje ogólne, np. o zasadach pracy Komisji lub o adresach i telefonach poradni; informacje o stanie konkretnej sprawy udzielane są tylko na miejscu – nie przez telefon.

1 tekst jednolity: Dz.U. z 2007 Nr 70, poz. 473 z późniejszymi zmianami.

Co do zasady problem alkoholowy zgłosić może każdy. Najlepiej jest (i tak bywa najczęściej), gdy osoba zgłaszająca problem to członek najbliższej rodziny, który dobrze zna skalę problemu i wie, jak naprawdę wygląda sytuacja rodzinna. Oczywiście, gdy najbliższa rodzina nie chce zgłosić sprawy (bo jest np. zastraszana przez alkoholika), przyjmowane są zgłoszenia od dalszych członków rodziny, jak i osób niespokrewnionych. Ponadto, wniosek o leczenie mogą do Komisji złożyć inne instytucje, takie jak MOPS, Policja itp. Oczywiście, również sama osoba uzależniona z własnej inicjatywy może przyjść do MKRPA po pomoc i poradę w sprawie podjęcia leczenia.

Należy pamiętać, że zgodnie z obowiązującymi przepisami, na przymusowe leczenie można skierować osoby, które w związku ze swoją chorobą alkoholową:

- powodują rozkład życia rodzinnego,
- powodują demoralizację nieletnich,
- systematycznie zakłócają spokój lub porządek publiczny,
- uchylają się od pracy (choć ta podstawa nie ma już racji bytu w aktualnej rzeczywistości społeczno-gospodarczej).

Podczas zgłoszenia osoby, w stosunku do której jest podejrzenie uzależnienia od alkoholu, dyżurujący członkowie Komisji wypełniają ankietę wywiadu, zawierającą szczegółowe dane zgłaszanej osoby. Jeżeli istnieją inne dokumenty potwierdzające uzależnienie, np. karty leczenia szpitalnego, zaświadczenia lekarskie, informacje z Policji itp., należy je zabrać ze sobą celem dołączenia do akt sprawy. Ponadto, w przypadku skierowania sprawy do sądu o przymusowe leczenie, osoba zgłaszająca będzie występować w sądzie jako świadek. Ewentualnie może podać dane innych osób, mogących być świadkami w tej sprawie przed sądem. Każda osoba, zgłaszająca problem alkoholowy i podpisująca ankietę, podpisuje jednocześnie pouczenie, że za złożenie fałszywych zeznań grozi kara więzienia.

Osoba zgłaszająca problem alkoholowy w rodzinie zawsze motywowana jest do podjęcia terapii dla współuzależnionych. Edukacja na temat prawidłowego postępowania wobec osoby uzależnionej znacznie zwiększa prawdopodobieństwo jej wyjścia z nałogu.

Na podstawie wypełnionej ankiety wywiadu, Komisja wzywa osobę, co do której zachodzi podejrzenie, że jest uzależniona od alkoholu, do osobistego zgłoszenia się w Zespole Interwencyjnym, na tzw. rozmowę motywującą do leczenia. Termin zgłoszenia się na rozmowę, ze względu na bardzo dużą liczbę spraw zgłaszanych w Zespole, to około 1 miesiąca.

Możliwe są następujące wersje wydarzeń:

Wariant 1

Osoba, którą Komisja wzywa, przychodzi na dyżur i przyznaje, że ma problem alkoholowy oraz że chce podjąć leczenie.

To wariant najbardziej optymistyczny, bo powszechnie wiadomo, że dobrowolne podjęcie leczenia daje największe szanse na wyjście z nałogu. W takim przypadku, przedstawiamy ofertę wszystkich krakowskich poradni (a jest ona naprawdę szeroka). Zawsze należy pamiętać, że leczenie jest bezpłatne. Osoba, która dobrowolnie podejmuje leczenie w wybranym przez siebie ośrodku, nie jest pozostawiana sama sobie, gdyż zobowiązana jest do zgłaszania się w Zespole Interwencyjnym (zazwyczaj raz w miesiącu) z aktualnym zaświadczeniem, wydanym przez poradnię, potwierdzającym uczęszczanie na terapię. Takie osoby zawsze są informowane, że w przypadku zaprzestania leczenia i zaniedbania dostarczania zaświadczeń o kontynuacji leczenia, sprawa zostanie skierowana do Sądu.

Wariant 2

Osoba wezwana przychodzi na dyżur i oświadcza, że nie ma problemu alkoholowego (przykładowe tłumaczenie: „bo zgłoszenie jest wynikiem nieporozumień rodzinnych” itp.) i nie zamierza podjąć leczenia.

W takiej sytuacji zawsze kierowana jest na badanie do biegłych sądowych, którzy są uprawnieni do orzekania o uzależnieniu (są to: lekarz psychiatra oraz psycholog bądź specjalista terapii uzależnień).² Badanie jest bezpłatne (koszty pokrywa Miasto), a jego wynik jest bardzo istotny zarówno dla Komisji, jak i w ewentualnym postępowaniu przed Sądem. Jeżeli z opinii biegłych wynika, że osoba nie jest uzależniona, sprawa przed Komisją jest zamykana. Jeżeli natomiast z opinii biegłych wynika, że dana osoba jest uzależniona, to wtedy kolejny raz motywuje ją się do leczenia. W przypadku, gdy osoba chce podjąć leczenie dobrowolnie, to zastosowanie ma wariant 1 (czyli leczenie dobrowolne, ale pod nadzorem Komisji). Jeżeli - mimo opinii biegłych potwierdzającej uzależnienie - osoba odmawia leczenia, stosuje się wariant 3.

Wariant 3

Kierowanie wniosku o przymusowe leczenie do Sądu.

Procedura sądowego zobowiązania do leczenia odwykowego jest uruchamiana w następujących przypadkach:

- mimo opinii biegłych potwierdzającej uzależnienie osoba odmawia przed Komisją podjęcia leczenia;
- wtedy gdy osoba, która zgodziła się na badanie przez biegłych, nie zgłosi się na nie, Komisja również kieruje sprawę do Sądu – Komisja

2 Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 27 grudnia 2007 r. w sprawie biegłych w przedmiocie uzależnienia od alkoholu, Dz. U. Nr 250, poz. 1883.

bowiem nie ma możliwości zmuszenia kogokolwiek do badania, natomiast uprawnienie takie przysługuje Sądowi;

- do Sądu sprawa kierowana jest wtedy, gdy osoba w ogóle nie zgłosi się do Zespołu Interwencyjnego na rozmowę motywacyjną (wezwania na rozmowę wysyłane jest listem poleconym, za zwrotnym potwierdzeniem odbioru, i jest dwukrotnie awizowane przez Poczte);
- w przypadku, gdy osoba zgłosi się na wezwanie Komisji i oświadczy od razu, że nie zgadza się na badanie przez biegłych i nie zamierza się leczyć dobrowolnie, sprawa również jest kierowana do Sądu.

Wniosek o leczenie przymusowe do Sądu musi być zatwierdzony przez całą Komisję na jej posiedzeniu plenarnym. Komisja zatwierdza listę wniosków o leczenie przymusowe raz w miesiącu, a liczba spraw rozpatrywanych przez Zespół Interwencyjny jest bardzo duża (przykładowo w roku 2007 założono około 780 nowych spraw, a do Sądu skierowano ponad 500 wniosków o przymusowe leczenie).

Zgodnie z obowiązującymi przepisami, Sąd powinien wyznaczyć pierwszą rozprawę w ciągu miesiąca od wpłynięcia wniosku Komisji o przymusowe leczenie uczestnika (bo tak zgodnie z przepisami prawa nazywa się osoba, co do której złożony został wniosek do Sądu). Jeżeli w danej sprawie brak jest opinii biegłych (bo np. osoba nie zgodziła się na badanie przez biegłych przed Komisją), to Sąd kieruje taką osobę na badanie. Trzeba pamiętać, że postępowanie sądowe może się przedłużać, np. z powodu nieobecności uczestnika, uchylania się od badania przez biegłych, przedstawiania innych dowodów itp. Sąd ma uprawnienie do nakazania przymusowego doprowadzenia przez Policję uczestnika na rozprawę, jak również na badanie. Komisja nie ma wpływu na czas rozpatrzenia sprawy przez Sąd. Ten etap postępowania odbywa się już bez udziału członków Komisji (z pewnymi wyjątkami, gdy Sąd zadecyduje o obowiązku uczestniczenia przedstawiciela Komisji podczas rozpraw). Należy podkreślić, że Sąd ma pełną swobodę w ocenie dowodów w sprawie, choć zazwyczaj najważniejszym dowodem, który ma wpływ na jej wynik, jest opinia biegłych. Sąd może na podstawie zebranych dowodów (opinii biegłych, zeznań uczestnika, świadków, wywiadu Policji) wydać następujące orzeczenie:

- oddalić wniosek, gdy osoba nie jest uzależniona,
- orzec obowiązek leczenia odwykowego w otwartym (niestacjonarnym) zakładzie leczniczym (czyli poradni) lub w zakładzie zamkniętym (stacjonarnym, czyli szpitalu).

Postępowanie przed sądem jest dla osoby uzależnionej bezpłatne, koszty sądowe ponosi Miasto. Sąd orzeka o obowiązku leczenia odwykowego w formie postanowienia, od którego przysługuje apelacja. Sądowy obowiązek poddania się leczeniu odwykowemu trwa tak długo, jak tego wymaga cel

leczenia, nie dłużej jednak niż dwa lata od uprawomocnienia się orzeczenia sądu. Na czas trwania obowiązku leczenia sąd może ustanowić nadzór kuratora.

Należy pamiętać, że wszystkie opisane powyżej działania Komisji i Sądu w tym przedmiocie wynikają z obowiązujących w Polsce przepisów, a czas rozpatrywania sprawy wynika z konieczności przestrzegania zasad istniejącego prawa.

Schemat procedury zobowiązania do leczenia odwykowego

